

Бахчев Костянтин Вікторович
доцент кафедри
загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Шкіль Анна Сергіївна
студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

СПІВВІДНОШЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ І ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Сучасний розвиток юридичної спеціальності характеризується сукупністю реорганізації змін та відбувається відповідно до євроінтеграційних процесів, до яких Україна активно долучається. Ці зміни зумовлюють нові завдання, спрямовані на підвищення якості юридичної професії та кваліфікованості фахівців у галузі права. До того ж, на формування професійного юриста здійснюється впливає триєдина система, яка складається з юридичної освіти, юридичної науки і юридичної практики.

Юридична наука розглядається як комплексна суспільна наука, система знань про об'єктивні закономірності (необхідності) і випадковості виникнення, розвитку і функціонування права і держави в їхній структурній єдності, їхнє місце і роль у суспільному житті. Однією із суспільних наук є юриспруденція. На відміну від точних наук (наприклад, фізика, хімія, астрономія), суспільні науки вивчають відносини і їх види, які утворюються між людьми [1, с. 14].

Критерії наукових знань: перевірені; точні; обґрунтовані; практично ефективні. Правова наука направлена на здобування, узагальнення, систематизацію і використання знань про державно-правову дійсність, її властивістю є спільне дослідження права і держави в їх єдності, взаємозв'язку і взаємовпливі [3, с. 121].

Основними рисами юридичної науки є наступні: це суспільна наука, яка має практичний характер. Вона прагне задовільняти потреби життя людей, юридичної практики та юридичної освіти; це наука, що має ознаку точних наук [1, с. 15]. Юридична наука оперується конкретними знаннями, як і точні науки; наука, що поєднує в собі мислення, які базуються на інших дисциплінах.

Певним чином юридична наука тотожна з медичною, бо вони збудовані на конструкції: теорія і практика. Юрист, як і лікар, відповідає за життя і здоров'я людини, а також «лікує» хвороби в суспільному житті. Тому професія юриста і лікаря, які зародилися в стародавні часи, є одні із тих, які відносяться до гуманних професій. До того ж, вона вивчає проблеми, які пов'язані зі спроможністю показувати об'єктивну дійсність у правових теоріях, процесах створення та користування законами [1, с. 15]. Наприклад, криміналістика вивчає питання, які стосуються людського мислення.

Тож, юридична наука поглинає в собі значення всіх трьох головних галузей людських знань – суспільних наук, природничих наук, наук про мислення.

Іншим, важливим для пізнання юриспруденції, елементом є юридична навчальна дисципліна. Загалом, навчальна дисципліна – це система знань, узятих з практичних наук, яка включає також вміння та навички з реалізації цих знань. Особливою юридичною дисципліною для майбутнього правника є юридична деонтологія, під якою розуміють юридичну дисципліну, галузь юридичної науки, яка формує юридичний світогляд та включає філософські принципи юридичної науки і правової практики [2, с. 169]. Зазначена дисципліна має на меті посвятити початківця у майбутню професію, визначити її місце та значення, як в буденному житті так і в правовій системі. Завдання юридичної деонтології – не лише з'ясувати значення професійного обов'язку юриста, відповідальності в юридичних справах, а встановити певний поділ правил і вимог до юристів.

Деонтологія юриста спрямована на постачання високоякісного та високогуманного відношення до такої соціальної групи як людина. Юрист зобов'язаний обороняти всі інтереси особи (честь, гідність, життя), бо без них вона стає просто частиною природи [3, с. 123]. Юридична деонтологія не може обходитися без вивчення професійної моралі. Вона повинна групувати в одну систему всі аспекти, які зв'язані між собою (психологічні, політичні, правові, економічні і тд.), які в свою чергу формують професійні і особисті принципи юриста. З цього і випливає важливість юридичної деонтології в житті людини. Вказана дисципліна пояснює роль тих чи інших дій, мотивів, вчинків та формує потрі-

бні для даної професії моральні норми [1, с. 17].

Основними завдання юридичної деонтології є насупні: оволодіння норм поведінки юристів, направлених на максимальне підняття ефективності професійної діяльності; гуманізація юридичної діяльності; уникнення конфліктних ситуацій; визнання частини й значення ролі юриста в політичному житті; уникнення офіційного додатка знань при наданні правових послуг; пояснення причини й ролі норм юридичної професії; підняття статусу юридичної професії тощо [3, с. 124].

Співвідношення юридичної науки і юридичної дисципліни зводиться до наступного: інформативний зміст науки ширший за зміст належної дисципліни, бо останнє складає лише певну частину наукових знань; зміст науки може фігурувати в різних поясненнях від вчених, а зміст навчальної дисципліни – це твердо встановлене поняття та знання; наука не має обмеження, вона підходить абсолютно до кожного предмету, а дисципліна – адаптується до конкретної майбутньої професійної діяльності, та вивчає ту науку, яка потрібна для теоретичних знань; наукові матеріали розміщуються в різних наукових виданнях, а розуміння дисципліни надається в підручниках та в лекційних матеріалах; наука містить тільки юридичні знання, а начальна дисципліна окрім теоретичних знань робить акцент на отримання й практичних вмінь [2, с. 170].

Отже, можемо стверджувати, що наука – це засіб пізнання навколишнього світу, за допомогою логічних засобів, понять та прийомів. Юридична наука базується на науці, та за допомогою неї ми здобуємо, узагальнюємо та використовуємо знання про закономірності і тенденції існування державно-правової дійсності. Юридична дисципліна – це окрема галузь юридичної науки, за допомогою якої майбутній фахівець дізнається про норми прав та законів, які притаманні його професії. Слід погодитись, що юридична наука та дисципліна повинні бути вивчені кожним здобувачем вищої освіти юридичного профілю, оскільки розвиток України як демократичної, правової та соціальної держави значною мірою залежить від високого рівня правової освіти і культури.

1. Бризгалов І. В. Юридична деонтологія: Короткий курс лекцій / І. В. Бризгалов. 3-тє вид. К. : МАУП, 2003. 48 с.

2. Скакун О. Ф. Юридична деонтологія : підручник / О. Ф. Скакун, Н. І. Овчаренко; Під ред. проф. Скакун О. Ф. Х. : Основа, 1999. 280 с.

3. Сливка С. С. Юридична деонтологія : Підручник / С. С. Сливка. Вид. 3-є, пере-роб. і доп. К : Атіка, 2008. 296 с.

Наливайко Лариса Романівна
проректор, доктор юридичних наук,
професор, Заслужений юрист України

Вязовський-Устименко
Річард Максимович
студент юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ ЯК ДЖЕРЕЛО ПРАВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Однією з важливих для характеристики нормативної сторони права є категорія і понятійний ряд форми права. У вітчизняній правовій науці наявна прогалина у вченнях про форми права. Про це свідчить, зокрема, і те, що така досить розповсюджена форма права, як прецедент, практично не була досліджена радянською, а згодом і національною теорією права. На сьогодні в теорії права відсутні ґрунтовні комплексні та узагальнюючі дослідження, присвячені аналізу специфіки правового прецедента як форми права, його співвідношення з іншими формами, реальної і потенційної можливості його функціонування в правовій системі.

Правовий прецедент набуває ознак форм (джерел) права, таких як загальновідомість, специфічний зміст, в якості якого виступає норма права, і визнання з боку держави в якості способи об'єктивації правових норм протягом тривалого часу. Останні 2 ознаки втілені в принципі *stare decisis*, що визначає обов'язковість прецедентної норми і правила дії прецеденту [1, с.9]. Однак в